

Білоцерківська міська централізована бібліотечна
система

ХРОНОС

Зошит II

Матеріали засідання краєзнавчого клубу
17 травня 2016 р.

Під загальною редакцією
Євгена Чернецького

Біла Церква
2016

Білоцерківська міська централізована бібліотечна
система

ХРОНОС

Зошит II

Матеріали засідання краєзнавчого клубу
17 травня 2016 р.

Під загальною редакцією
Євгена Чернецького

Біла Церква
2016

ББК 26.89(4Укр-2Біла Церква)
Х 94

Друге засідання краєзнавчого клубу "Хронос" розпочалося 17
травня 2016 р. о 15:00
в актовому залі Центральної бібліотеки
та тривало до 17:00

© БМ ЦБС, 2016

ЗМІСТ

Список учасників засідання	5
Статті.....	7
Чернецький Є. Римські провінційні бронзові монети середини I – середини III ст. н. д. на Верхньому і Середньому Пороссі: знахідки з провінції Македонія.....	9
Ярмола О. Матеріали засідання Васильківського надзвичайного народного (земського) зібрання 24 грудня 1918 року.....	15
Стародуб О. Південна Київщина часів Української революції (1917-1921 рр.) на сторінках “Літопису Червоної Калини”.....	33
Бондар А. Комсомолія Білої Церкви (1922 – червень, 1941 рр.).....	67
Відомості про авторів.....	101

Матеріали засідання Васильківського надзвичайного народного (земського) зібрання 24 грудня 1918 року

У Державному архіві Київської області зберігаються матеріали засідань Васильківського надзвичайного народного (земського) зібрання³, яке відбулося 24 грудня 1918 року. На цьому засіданні, згідно поданого плану⁴, були розглянуті наступні питання:

- 1) про діяльність Васильківської повітової (земської) управи;
- 2) про сучасний стан і організацію діяльності волосних земств Васильківського повіту;
- 3) про видання земської газети;
- 4) про збільшення платні співробітникам земства;
- 5) прохання про відвід лісної площі землі під санаторій чахоточних;
- 6) про збільшення розміру авансу співробітникам земства;
- 7) про перевід Васильківської повітової народної (земської) управи з м. Василькова в м. Біла Церква;
- 8) організація земельного відділу при управі;
- 9) організація продовольчої ради;
- 10) вибори 2-х членів управи.

На цьому засіданні були присутні:

Заступник голови земського зібрання К. В. Грегуль, голова повітової земської управи С. О. Завертайлюк, члени управи: Х. М. Ряднина, Ю. І. Артеменко, М. С. Махлай, П. Е. Хведоренко, гласні: П. Ф. Косінський, Я. А. Комендант, П. Г. Рябишенко, Л. С. Литвинський, В. К. Шадура, А. М. Корсун, Ф. Д. Самохвал,

³ Держархів Київської обл., ф. Р-2798, оп. 1, спр. 39 («Журнал засідань Васильківського надзвичайного народного (земського) зібрання й Білоцерківської міської думи (копії) надіслані на затвердження та листування з приводу цього». Почато 10 січня 1919 р. Закінчено 28 січня 1919 р. (37 арк.).

⁴ Держархів Київської обл., ф. Р-2798, оп. 1, спр. 39, арк. 3.

Г. І. Коломацький, К. Ю. Ковтун, Ф. М. Перепелиця,
А. П. Кривенда, П. В. Юхименко, Д. М. Мацько, С. І. Білан,
А. І. Очеретяний, І. А. Фесенко, П. С. Олексієнко, А. Л. Бублій,
Е. А. Марчевський, А. С. Петрашенко⁵.

Нижче подаються чотири документи⁶ в оригінальному правописі, який є важливим з погляду особливостей використання мешканцями тогочасного Васильківського повіту побутово-ділової та професійної мови. Не зважаючи на можливі орфографічні помилки, ці документи важливі не лише з точки зору подій, які висвітлюються в цих документах, але й як пам'ятки мовної культури того часу.

Документ №1⁷

Зразок

Журнал

Васильківського Надзвичайного повітового земського зібрання.

Засідання 24 грудня 1918 року.

На зібрання прибули: Заступник міста Голови земських зборів К. В. Грегуль, Голова Васильківської Повітової Земської Управи С. О. Завертайлюк, Члени Управи Х. М. Ряднина, Ю. І. Артеменко, М. С. Махлай і П. Е. Хведоренко і д.д. повітові земські гласні: П. Ф. Косінський, Я. А. Комендант, П. Г. Рябишенко, Л. С. Литвинський, В. К. Шадура, А. М. Корсун, Ф. Д. Самохвал, Г. І. Коломацький, К. Ю. Ковтун, Ф. М. Перепелиця, А. П. Кривенда, П. В. Юхименко, Д. М. Мацько, С. І. Білан, А. І. Очеретяний, І. А. Фесенко, П. С. Олексієнко, А. Л. Бублій, Э. А. Марчевський і А. С. Петрашенко.

⁵ Прізвища та ініціали учасників зборів спирається на правопис, який прийнятий у документах.

⁶ Нижче подаються чотири документи з матеріалів вищезазначеної справи. Інші документи, які подані у справі будуть надруковані пізніше.

⁷ Держархів Київської обл., ф. Р-2798, оп. 1, спр. 39, арк. 5-7.

Позаяк, згідно ст. 74 постанови тимчасового уряду від 9-го червня 1917 року (вістн. тимч. правіт від 25 червня ч. 102 (148) за для законного складу засіданій земських зібраній вимагаєця присутність не менше половини кількості гласних, цеб то по Васильківському повіту 33 чоловіки, на це ж зібрання з'явилося тільки 26 чоловік, виникло питання чи маєця можливість при такій кількості членів зібрання провадить свою працю.

Обміркувавши цю справу і маючи на увазі, що цьому зібранню належить обговорити і вирішити питання дуже великої ваги, виникнувші в зв'язку з сучасним ментом і військовими обставинами, а саме: скласти продовольчу раду, куди треба обрати Члена Управи, без котрого по цю пору затримується праця ради і перешкоджується постачання для війська харчів і крім того для складання згідно наказу Директорії У.Н.Р. земельного відділа при Управі, вимагаєця обрати нового Члена Управи для головування в тім відділі, бо старий склад Управи по своїй кількості членів не має змоги взяти на свій обов'язок цю величезної ваги справу, зібрання вирішили: позаяк вище зазначені справи вимагають негайного вирішення і відсунутими розглядом на дальше не можуть бути, визнать збори правомочними згідно тієї ж ст. 74 п. другий (1/5 частина кількості гласних) і проводить працю зборів як по цім справам, так і по останнім, зазначеним по списку питань.

— Надзвичайні земські збори вітали представники: Б.-Церківської Філії Національного Союзу д. Тімченко і Б.-Церківського Союзу Споживчих Товариств д. Присяжнюк.

На вітання, голова зборів д. Грегуль відповів представникам подякою від зборів.

Далі, з правами дорадчого голосу були допущені зібранням Голова Педагогічної Ради Української Гімназії в м. Б.Церква д. Міляшкевич, Голова Вчительської спілки М. Артюхов і Член О. Хмара, Повітовий Комісар С. Донченко.

Відчиня збори, Голова зборів прохає обрати секретарів за для ведення протоколу зборів. Секретарями обрано Рябишенко і Білан.

Далі зібрання приступило до обговорення і вирішення таких питань:

Питання:

1) Про діяльність
Васильківської Повітової
(Земської) Управи (Доклад
Голови Управи про діяльність
Управи за 1918 рік).

2) Про сучасний мент і
організацію діяльності
Волосних Земств
Васильківського повіту.

Ухвалили:

1) Вияснивши з балачок
промовців про діяльність
Управи ухвалили:

Пропонувати Управі вжити
всіх заходів до взискання з
поміщиків окладний борг.

2) Звернути більшу увагу на
шкільну і позашкільну освіту.

3) Управі в повнім її стані
виказати своє довіря, яко
народним представникам.

4) Доклади Управи затвердить,
про постанову зборів особисту
думку має, за час не більш 3
днів, дати Член зборів д.
Мацько.

1) Земські збори визнають
можливим поділ в
організаційній роботі між
Членами по районах, але при
умові, щоб завідування
окремими відділами, теж було
зараховано і кожний Член
доповідав би за стан земського
господарства не тільки по
свому району, аде й по
підлеглому йому відділу на
повіт.

2) Повітове Земство має
запустити до організації
волосних самоврядувань 4
спеціальних інструкторів,

3) Про видання земської газети.

4) Про допомогу Білоцерківської Гімназії (Українські) для дорослих імнені Бориса Грінченко.

5) Про збільшення платні служачим Земства.

фахівців по самоврядуванню, при чому бажано, коли це можливо утримувати таких інструкторів, замість тих, які посилають Вищі політичні органи, обібрати Комісію для обревізування Волосних Земств з 3 чоловік.

Доручить Управі ввійти в зносини з Повітовим Управами й споживчими товариствами Васильківського, Сквирського і Таращанського повітів, аби вкупі з ними утворити свою власну типографію і видавати тоді свій часопис.

Дати гімназії допомогу в 15 тисяч карбованців з тим, аби цей рахунок був віднесений на сміту 1919 року; дати 4 тисячі карбованців 20 чоловікам по 200 карб. Кожному в стипендію учням Васильківського повіту, а також і чужинцям.

Призначення стипендії робить Управа з Педагогічною Радою Гімназії.

Доклад Управи зібрання цілком прийняло; Голову і Членів Управи прирівнено до позаклясової категорії. При обговорюванні збільшення плати земським служачим земськими зборами було зауважено, що де які лікарі і

6. Доклад Голови Вчительської спілки М. Артюхова про збільшення платні вчителям.

7. Про ходатайство про одвод лісної площі землі під санаторію для чахоточних.

8. Про збільшення розміра авансу служачім Земства.

9. Про перевод Васильківської Повітової Народної Управи з м. Васильківа в м. Б.-Церква.

10) Вибір двох Членів Управи.

11) Організація земельного відділу.

агрономи не досить поважно виконують свої обов'язки.

Збільшити платню вчителям повіту в такому розмірі: основний оклад лічити в листопаді і грудні ц. року 500 карб. І видати додатки які пропонувала Управа і Спілка Учительства.

Доручити Управі возбудити прохання перед Києво-Подільським Лісоводством об отводі 25 десятин лісу під санаторій для чахоточних при с. Веприку.

Збільшити аванс з 1500 карб. до 5000 карб.

Доручити Повітові Управі вжити заходів, аби Управа переїхала при першій змозі, хоч би і зимою, позаяк зібрання рахується з попередніми постановами своїми.

Зібрання обміркувавши справу виборів рішило обрати одного Члена Управи. На баллатіровку шарами була виставлена кандидатура О. Гончара і пройшла 23 голосами проти одного.

Вибрати комісію із пяти (5) чоловік, які доручить після двух неділь приступити до обривізування відсоту б. Земельного Комітету і

передати Повітові Управі.
Більшістю голосів в комісію
обирані: д. Грицай, д.
Комендант, Бублій, Т. Грегуль і
Г. Дробот. Предоставлено
комісії право кооптації
свідомих фахівців. Ці ж комісії
доручить і ревізію Волосних
Управ.

12) Біжучі справи:

а) Про платню жаловання тим
обранцям, які були при
бувшому уряді заарештовані.

б) Об затвердженні обрахунку
прибутків і видатків
Ксаверовської волості на 1918
р.

в) Заява представника с.
Яблонівки Марка Фесенко об
открытті волості в с.
Яблоновці.

Питання це не ставлено на
голосовання, позаяк в законі є
точні вказівки.

Обрахунок прибутків і видатків
Ксаверовської волості
затвердить.

Просить Управу доложить
слідуючому земському
зібранню весь потрібний
матеріал по цьому питанню,
аби воно знайшло можливим
вирішити це питання.

Оригінал за належними підписами

З Оригіналом згідно:

Голова Управи (підпис)

Писар (підпис)

Документ №2⁸

Зразок

Васильківському Надзвичайному Повітовому

Земському зібранню, склику 24 грудня нов. ст. 1918 р.

⁸ Держархів Київської обл., ф. Р-2798, оп. 1, спр. 39, арк. 8-11.

Васильківської Повітової Народньої
(Земської) Управи
Доклад № 1й

Про діяльність Управи за 1918 рік

Шановні збори, я позволю собі відняти кількі часу й коротенько ознайомлю Вас, яко хазяїнів, з тією працею, котру провадила на протязі цього року обрана Вами Управа.

Обрана Управа, як відомо, 3 грудня і уже 7 грудня новий склад Управи приступив до ознайомлення та приймання земського майна від Управи старого складу, й одночасно з сим вжити були заходи, для скорого складання кошторису прибутків та видатків на 1918 рік. Ни успіла Управа зробити і половини цієї складної праці, у кінці січня, як віхор, налетіла на нашу нещасну Україну хвиля большевизма і все від верху до низу почала руйнувати, що звичайно ни минуло і Васильківщини.

У цей час земські інституції, за відсутністю коштів, пощастилось додержати тільки випадково, бо податки зовсім не платились, селянство було збито з певного шляху і не знало, як воно буде, чи платить, ч ні й ком?

Організаційна робота Управи припинилась, а коли виявилось, що влада большевиків не довга, Управа нагально стала працювати і 1 квітня відбулися чергові повітові збори. Коли Управа стала проводити у життя побажання зборів, скоїлося нове несподіване лихо, прийшла гетьманщина з панством і перевернула у верх дном все найкраще, що було здобуто для народу.

Народня Управа на де якій час не існувала для гетьманської влади, Повітові старости змогались за посаду, але це тільки було на користь ділові, бо Управа була забута і ніхто не перешкоджав їй провадити громадську роботу; тільки третій з став вживати різні засоби, щоб опорочити добре ймення обранців народа і притягнути Управу до судової відповідальности, але ревізія не дала для цього ніяких підстав, а події, котрі наближались, заставили знов забути демократичне Земство.

За весь час гетьманщини, Управа терпеливо переносила все і тихо робила своє громадське діло з вірою в те, що час відновлення України наближається.

В ці надії, і в ті допомозі селянства коштами, котрі так щиро громадянство Васильківщини давало Управі в позику, а такі позички були до 200000 тисяч, на те щоб підтримать наші школи, та лікарні ми здобували силу для своєї роботи, не звертаючи ніякої уваги на ті погрози, котрі надсилались Повітовим Старостою.

Не сану вас томити оповіданнями, а ознайомлю з тими числами, котрі найкраще посвідчать нашу працю.

Найбільшу увагу Управа звернула на народню освіту:

У 1917 році було в повіті 31 земська школа на 115 комплектів.

Прийнято від Міністерства Освіти 30 шкіл – 91 «

Всього 61 школа [–]206 «

У 1918 році Управа прийняла у Земство 89 шкіл цер. 115 компл.

Еврейських шкіл	2 [–] 7»
-----------------	----------

Открито Земством	[–] 73
------------------	--------

Всього	195 компл.
--------	------------

Таким чином зараз в повіті 155 шкіл на 401 « з чого видно, що комплектів у 1918 році майже удвоїлось.

На початкові школи призначено на 1918 рік 1778893 карб.

витрачено	623503 карб.
-----------	--------------

осталось виплатити ще по 1 січня	1155389 карб.
----------------------------------	---------------

від казни на нижчу освіту відпускається	629000 карб.
---	--------------

Вищі початкові школи:

До 1918 року було 5 вищих початкових шкіл у повіті, з котрих тільки одна у с. Ковалівці. Управою були вжити всі заходи щоб одкривати школи ці у самих грухих і великих селах; у цьому напрямку Управа добилась того, що на [коценні] кошти без жодної затрати земської копійки у цьому році открито 11

вищіх початкових шкіл у таких селах: Насташці, Макієвці, В.-Половецькі, Гребінках, Веприку, Трилісах, Янківці, Яхнах, Узині, Рокітно та Кодлубицькі. На вищі початкові школи казна отпустила в цьому році 112764 карб.

§6 Громадська опіка

По сміті	1917 року		1918 року		Більш	
	карб.	коп.	карб.	коп.	карб.	коп.
Асігновано	5150	-	54439	-	49289	-
Витрачено	1461	55	14201	-	12739	45/Білоц. дит. приют
Лишок	3688	45	40238	-	36549	55

Проти сміти 1917 року

По сміті 1918 року запроектовані нові видатки:

- 1) На утримання Білоцерківського земського дитячого притулку, функціонувавшого весь 1918 рік 23613 карб.
- 2) На утримання земської богадільні, котра до жалю зовсім не відчинялась за відсутністю відповідального помешкання і коштів у земства 23026 карб.

§7 Медично-Санітарна частина

По сміті 1917 року

Запроектовано й функціонувало:

Лікарень	6
Лікарських амбулат.	6
Всього лікарських установ –	12.

Фершальсько-акушер. самот. пунктів – 7

По сміті 1917 року

Асігновано на утримання Медично-Саніт. част.	185604 карб.
Витрачено «	221479 « 01 к. [Передат. 35893,01]
Передаток «	57160 « 90 «
Лишок «	21267 « 89 «

По сміті 1918 року:

	Запро- ект.	Функці- онув.	
Лікаренъ	9	8	Не відчин. 1 лікарня в с. Насташці за відсутн. відповід. помешкання
Лікарськ. амбулат.	5	5	
Всього лікар. уч.	14	13	
Сіфілітична лікарня	1	-	не функціон. зовсім за відсутн. відповід. помешк. і коштів у земства
Ферш.-акуш. самоств. п.	7	6	не відчин. 1 пун. в с. Черкасах за відсут. відповід. помешкання

Не переведена лікарська амбулаторія із с. Трушок в с. Шамраївку за відсутністю відповідальн. помешкання.

Не переведен. фершальсько-акушерськ. самоств. пункт у с. Насташки в с. Черкас за відсутн. відповід. помешкання.

Не переведен ферш.-акуш. самоств. пункт із с. Вінцентівки в с. Трушки за незмогою переводу лікарської амбулат. із с. Трушок в с. Шамраївку за відсутністю відповід. помешкання.

Без дозволу Земських Зборів, Управою переведен тимчасово з 10 жовтня 1918 року фершальський самостійний пункт із с. М. Половецького в с. Яхни, за відсутністю відповідальн. помешк. в с. М. Половецькім.

По сміті 1918 року:

Асігновано на утримання Медично-Саніт.

частини

673476 карб.

Витрачено « « 327148 « 08 коп.

По 1 грудня 1918 року

Залишилося « «« 346327 « 92 «

	В 1917 році	1918 році	функціон.
Лікарськ. участ.	12	13	
(одни уч. одчин. в с. Телешівці)			
Ферш.-акуш. сам. п.	7	6	
(один пун. не відчин. в с. Черкас)			

Дорожно-строительний відділ

По строительному відділу Управа найшла тільки змогу зробити саме необхідне. В першу чергу Управа зіернула увагу на[р]емонт шкіл на котрі витрачено 20000 карб.

ремонт лікарень	6000 «
дрібний ремонт шляхів	5481 « 78 коп.

Крім цього витрачено на скінчення

будинку школи у Рокітні	40781 « 51 коп.
у с. Сидорах	14543 « 40 «

Разом	86806 « 69 «
-------	--------------

Бухгалтерський відділ

Із справкі по бухгалтерському відділу ясно видно в якому стані Управа була у цьому році і через що не виконанні завдання котрі були зазначені Управою у коштоспису на 1918 рік.

По 1 грудня поступило у касу податків	1154000 карб.
---------------------------------------	---------------

Дотацій від казни	606000 «
-------------------	----------

Прибутків від продажі горілки	58000 «
-------------------------------	---------

Належить до виплати по 1 січня	2043144 «
--------------------------------	-----------

Позичено у себе і в селянства

котрі числяться довгом за Управою	328000 «
-----------------------------------	----------

Коштоспис 1918 року складається з	3581267 «
-----------------------------------	-----------

Управа лічить необхідним зупинити увагу Земських Зборів також на роботи садової організації Земства. Ця організація затверджена Черговими Земськими Зборами 3-4 квітня біж. року, сконструціровалася в кінці травня і після організаційної

наради в половині червня, де остаточно був вироблений план работ і внутрішній розпорядок організації, розпочала свою роботу. Друга нарада у вересні наочно виявила значне поширення громадсько-агрономічної праці в області садівництва, що має велике значіння для Васильківського повіту, в котрому садова справа має не аби яке значіння. Звичайно, як і при всякій іншій громадській роботі, данному разі неможливо оцінити зроблене по яким будь фіксованим конкретним величинам; показником широкої і у той же час інтенсивної роботи садової організації в повіті, являється широкий попит з боку населення на посадковий матеріал (щепи для садків, дичка для [школов]). Незважаючи на скрутний час, перебування німців, неспокій – населення, запитало на осінь коло 15000 щеп: але потреба цією кількістю не буде задоволена. Запрошені щепи виписані Управою і подекуди вже одержані на складах.

З чисто технічних работ переведених самою організацією і при допомозі її, найважливіші слідуєчі – боротьба з гусінью в садках і оку[лі]ровка д[и]чок, посадка садків на весні.

В одному лише Васильківському районі обрізано з 25 травня 2 ½ тисячі дерев, розбито в осени садків 14, зроблена окуліровка в 4 пунктах. На весні у повіті посажено 18 садків з більш як 1000 щеп. Запис на щепи у повіті зроблена в 45 селах у 150 господарів. Опріч того з весни до перевороту інструктори садівництва обслуговували земельні комитети в справі передачі охорони поміщєцьких садків.

Садова організація виробила новий план работ в яким одкинуті старі непридатні методи і який застосовується з одного боку на просвітній діяльності, на консультації і інструктуванню в технічних справах, з другого боку – на постачанні садоводам-хозяїнам потрібних матеріалів. Дальше поглиблення праці садової організації безумовно подніме галузь садівництва в повіті і таким чином дійсно сприятиме добробуту населення.

В звязку з політичними умовами які існували з початку цього 1918 року агрономічна работа мусила прийняти нове обличчя.

В перше аграрне питання яке з початку рока стояло в весь зріст, кликало земську агрономію до спільної праці з земельними комітетами, як над організацію посівної площі взагалі і бурякової зокрема, так і над організацією через кооперативний відділ селянства в трудові артілі, де були сприяючі умови.

В друге – дякуючи утворенню Волосних земств, для агрономичного персоналу через заснування Волосних Сільсько-господарських рад – відкривався новий шлях спільної праці для поширення в населенні знання по сільськ. господарству.

Як раз гетьманській переворот зразу обірвав розпочату в вище наведеному напрямку агрономічну роботу. Агрономи не тільки ни мали можливості провадити свою працю як почали, а даже ни могли вернуця до праці по старому шляху, це зробилось через те, що гетьманській уряд заборонив ни тільки політичні, земські, мійські і інші збори, а даже збори артілі і організацію курсів, читанок [,] бесед. Такім чином агрономічну роботу прийшлося провадити оскільки можно було обійти розпорядження Гетьманського уряду. Організувались молочарські та с.-г. т-ва інструктувались раніше откриті с.г. кооперативи.

Тепер настає нова ера господарського життя українського народу і агрономічна робота піде новим шляхом, кортий використає всі агрономічні сили.

Оригінал за належними підписями.

Голова Управи

Писарь

Документ №3⁹

Васильківському Надзвичайному Повітовому

Земському Зібранню

склику 24 грудня нов. ст. 1918 року

Васильківської Повітової Земської Управи

⁹ Держархів Київської обл., ф. Р-2798, оп. 1, спр. 39, арк. 12-14.

Доклад № 1 ретворені

Про діяльність Управи по ветеринарному відділу.

Згідно постанови попередніх земських зборів в ц.р. мали бути перетворені ветеринарно-хвершальські пункти в с.с. Гребінках і Мотовиловці в ветеринарно-лікарські участки, і в с. Вінцентівці – відчинений новий хвершальський пункт.

Із зазначеного, явилась змога тільки відчинити в Вінцентівці хвершальський пункт. Що торкається до перетвору в с.с. Гребінках і Мотовиловці хвершальських пунктів в лікарські участки, то не дивлячись на заходи, які були прийняті Повітовою Управою безпосередньо і через Волосні Управи – виконати це, за відсутністю відповідних помешкань, не було можливим.

В цьому році також відновлені Рокитянській лікарській участок, Озерянський і В. Половецький хвершальські пункти, які були під час війни прикритими.

В виключно тяжкому становищі знаходиться справа відновлення лікарського участку в с. Узині.

Тоді як справа з наймом помешкання під амбулаторію і квартиру лікаря наближалась к кінцю, місцева громада, нуждаючись в помешканні під вище початкову школу, найняла його для потреб цієї останньої.

В таким стані опинилась ця справа май же перед останнім рухом, і тому розв'язання її – являється черговим питанням. Однак присутність там ветеринарного лікаря з найбільшою можливістю використовувалась за для боротьби з пошестними хворобами на скотині – як сибірською язвою, коростою, та чумою.

Переходячи до обрисів загальних умов, в яких працювала ветеринарна організація, необхідно сказати, що умови були скрутні:

ліквідація загальної війни дала дуже кепські наслідки, ввілявши в повіт багато коростявих коней. Рядом з цією хворобою з'явилися інші пошесті, допомагаючи на протязі місяця до 3000 головам хворої скотини з якими і прийшлося боротись. На жаль.

В перше аграрне питання яке з початку рока стояло в весь зріст, кликало земську агрономію до спільної праці з земельними комітетами, як над організацію посівної площі взагалі і бурякової зокрема, так і над організацією через кооперативний відділ селянства в трудові артілі, де були сприяючі умови.

В друге – дякуючи утворенню Волосних земств, для агрономичного персоналу через заснування Волосних Сільсько-господарських рад – відкривався новий шлях спільної праці для поширення в населенні знання по сільськ. господарству.

Як раз гетьманській переворот зразу обірвав розпочату в вище наведеному напрямку агрономічну роботу. Агрономи не тільки ни мали можливості провадити свою працю як почали, а даже ни могли вернуца до праці по старому шляху, це зробилось через те, що гетьманській уряд заборонив ни тільки політичні, земські, мійські і інші збори, а даже збори артілі і організацію курсів, читанок [,] бесед. Такім чином агрономічну роботу прийшлося провадити оскільки можно було обійти розпорядження Гетьманського уряду. Організувались молочарські та с.-г. т-ва інструктувались раніше открыті с.г. кооперативи.

Тепер настає нова ера господарського життя українського народу і агрономічна робота піде новим шляхом, кортий використає всі агрономічні сили.

Оригінал за належними підписями.

Голова Управи

Писарь

Документ №3⁹

Васильківському Надзвичайному Повітовому

Земському Зібранню

склику 24 грудня нов. ст. 1918 року

Васильківської Повітової Земської Управи

⁹ Держархів Київської обл., ф. Р-2798, оп. 1, спр. 39, арк. 12-14.